

RUSTHOLLISTA TULEE PIENTILA

PIMENNYSVERHOJEN TODELLISUUDESSA valtaiset räsymatot hallitsevat maisemaa kuin riippuvat puutarhat. Niiden taustalla näyttämön halki kiittää vinhaa vauhtia potkukelkkaileva pitäjän uutistoimisto. Ensivaikutelmassa ovat niin perinteinen niskavuorelaisuus kuin sen joutuminen yllättävään ristivalaistukseen. Mikkelin teatterin *Entäs nyt, Niskavuori?* on sarjansa viides eli viimeinen näytelmä.

Toiminnaltaan ja henkilöasetelmiltaan *Entäs nyt, Niskavuori?* muistuttaa suuressa määrin Niskavuoren leipää. Kumpaakin hallitsevat rusthollin omistusjärjestelyt, joiden näköalat lopulta kapenevat vähäisiksi. Omistuksen ja pesänjaon pykäläviidakosta kumpuaa se draamallisesti ikävä seikka, että näytelmänä kumpikin jää kauas *Niskavuoren nuoren emännän, Niskavuoren naisten* ja *Niskavuoren Hetan* tehokkaista ja hedelmällisistä jännitteistä.

Perusteltuja kytköksiä sarjan muihin näytelmiin nivoo **Raija-Sinikka Rantalan** ohjauksessa esimerkiksi se, että mukaan on otettu *Niskavuoren naiset* -näytelmän kuuluisa ydinrepliikki, nyt tosin monikollisessa muodossa: ”Ajattelin minä sanoa: älkää tulko haudallenikaan. Mutta tulkaa sentään.” Suvun matriarkka Loviisa, jota koko pitäjä kunnioittaa, kiteyttää siihen viimeisillä hetkillään koko elämänsä kantavan ajatuksen.

Ydinrepliikiksi voi tulkita myös ne sanat, jotka **Hella Wuolijoki** (1886 – 1954) kirjoitti *Teatteri*-lehteen 3/1953 viimeisen näytelmänsä kantaesityksen aattona: ”Jos olisin Niskavuoren aikoinaan suunnitellut sarjaksi, olisi siitä luonnollisesti saattanut syntyä joskus paljon jylhempää, mutta näin kun olen sisäisestä pakosta sen kirjoittanut, vastaten kysymyksiin, jotka yksi näytelmä toisensa jälkeen on herättänyt, on sarja paljon menettänyt jylhydestään.”

Liisi Tandefelt on vakuuttava Loviisa-matriarkka.

MIKKELIN TEATTERI

Juuriltaan virolainen Wuolijoki piti *Entäs nyt, Niskavuori?* -näytelmää raskaampana kirjoittaa kuin muita sarjan näytelmiä, mutta katsoi olevansa viidennen näytelmän velkaa kansalle, josta ”oli tullut minun kansani”.

MIKKELILÄINEN NISKAVUORI yhdistelee tekstissään jossain määrin sekä Wuolijoen viimeisen näytelmän aineksia että siihen perustuvaa elokuvaversiota *Niskavuori taistelee*. Tapahtumien kulun ja juonenkäsittelyn kannalta keskiöön nousee joka tapauksessa Ilonan ja Juhaniin suhde. Edellisistä osista perin juurin tuttu Ilona on jäänyt leskeksi Aarnen kaaduttua rintamalla. Niskavuorelle täysin yllättäen saapuva Juhani on puolestaan meijerikkö Malviinan poika, joka vasta nyt saa tietää isästään, kun Loviisa viisaan rauhallisesti selvittää vuosikymmenien takaiset asiat.

Mikkelin esitys osoittaa, että suomalaisen näytelmäkirjallisuuden keskeinen klassikko kestää ja myös tarvitsee yhä uusia esityksiä. Saman ovat osoittaneet muut viime vuosien uudet Niskavuoret (T&T+S 3-4/2020). Mikkelin erityiset ansiot kumpuavat muun muassa hienovaraisista viittauksista sarjan muihin näytelmiin.

Rantalan mittavalla uralla Mikkelin esitys on kolmas Niskavuori. Lahden kaupunginteatterissa hänen ohjauksessaan valmistui *Niskavuoren nuori emäntä* 1987 ja *Heta* saman vuoden lopulla. Koko sarjan hieno hallinta näkyy hänen uusimmassaankin.

Massiivisten räsymattorakenteiden tiheä rivistö romahtaa, kun Niskavuoren sosiaaliset kulissit hapertuvat. **Jukka Revon** äänimaisema ja **Janne Pajarisen** valaistus luovat tehokasta kuvaa jatkosodan viimeisten vuosien ja sarastavan rauhantilan todellisuudesta. *Entäs nyt, Niskavuori?* on kaiken muun ohella näytelmä toisaalta työvelvollisista, toisaalta siirtokarjalaisten asutustoiminnan alkamisesta.

RANTALAN OHJAUS tuo yhden uuden Loviisan monien legendaaristen Loviisojen rinnalle, kun **Liisi Tandefelt** tulkitsee vakuuttavasti Niskavuoren matriarkan. Se on Tandefeltin pitkän uran ensimmäinen Niskavuori-rooli. Roolihenkilöiden ratkaisevista eroista huolimatta katsoja saattaa rinnastaa sen Tandefeltin Aliideen *Puhdistuksen* elokuvaversiossa (2012).

Vaikka tekstistä on jouduttu karsimaan muutamia roolihenkilöitä, Niskavuori näyttyy hyvinkin kokonaisvaltaisena, etualalla **Riina Uimosen** Ilona, **Aapo Orasen** Juhani, **Venla Laarin** Lilli ja **Marjaana Viitosen** Martta. Tuuli Anikarin Sandra on yhtä vastustamaton kuin hänen lukuisat edeltäjänsä näyttämöllä ja valkokankaalla. •

JOUKO GRÖNHOLM

Mikkelin teatteri: *Entäs nyt, Niskavuori?*

Teksti Hella Wuolijoki. Ohjaus Raija-Sinikka Rantala. Lavastus ja puuvustus Satu Vihavainen. Valot Janne Pajarinen. Äänet Jukka Repo. Rooleissa Liisi Tandefelt, Riina Uimonen, Aapo Oranen, Venla Laari, Vintte Viitanen, Marjaana Viitanen, Risto Kopperi, Tuuli Anikari, Tuomas Turkka ja Ismo Sievinen. Ensi-ilta Mikkelin teatterissa 23. 1. 2021.